hij tevens het beroep op de in het latere Israel gevonden »rouwgebruiken« en »onderscheiding van reine en onreine dieren«, voor het oorspronkelijk animistisch karakter van Israëls religie.

Ik moet hier even terugkomen op mijn, een vorig maal gemaakte bedenking uit architektonisch oogpunt, dat Prof. Ridderbos reeds op het einde van zijn *eerste* onderdeel begint met zijn kritiek op de voorstelling der School van Kuenen en Wellhausen. De bouw van de oratie toch eischte, dat wat hij daar zegt omtrent het weersproken worden, door de feiten, van de evolutionische opvatting aangaande de wording der godsdiensten in het algemeen, volgens welk *animisme* het »aanvangsstadium" zou zijn, naar hier had moeten verhuizen.

Met name de opmerking, »dat, zooals met keur van nieuwe gegevens in het helderste licht is gesteld, juist bij de zoogenaamde natuurvolken veelvuldig het Geloof aan een opperste Wezen voorkomt, ware hier beter op haar plaats geweest. En niet minder geldt dit voor zijn andere opmerking, »dat de naam El of Ilu tot het oudste fonds der Semitiesche talen behoort" (p. 14).

* * *

In de tweede plaats bestrijdt Dr. Ridderbos de stelling, »dat Israëls meedoen met de Baäls een stadium in zijn *religieuse ontwikkeling* is geweest", door er op te wijzen, dat Israëls vóór-Kanaänitische godsdienst, ook na het werk van Mozes, niet met het woord *nomaden-religie* kan worden gekenschetst (p. 34).

De voorstelling toch, dat Israel vóór zijn vestiging in Kanaän een zuiver nomadenleven leidde, wordt thans ook aan de linkerzijde niet meer algemeen aanvaard (p. 35).

Toch wordt van die zijde nog door velen, o. a. door K. Budde, Die alt-israelitische Religion, 3e Aufl. 1912, steeds beweerd: »Als Israel in Kanaan komt, kan het van zijn god Jahveh geen zegen des landbouws verwachten, omdat hij een god der steppe is en over de goederen van het cultuurland niet beschikt."

Na de gronden te hebben weerlegd voor de stelling, dat, ook naar de meening van Oud-Israël, elk land zijn eigen god had, staat Ridderbos dan uitvoerig stil bij die andere daarmede saamhangende, dat Jahveh met den landbouw niets te maken had, omdat, zooals door Budde en de geleerden zijner richting beweerd wordt, »Israël den Sinaï als woonplaats van Jahveh beschouwde en dit nog bleef doen geruimen tijd nadat het zich in Kanaän had gevestigd«.

Voor deze laatste stelling nu beroept men zich dan, voor zoover het den tijd *na* de vestiging betreft, op twee plaatsen en wel Richteren 5, (het lied van Debora) en I Kon. 19, (de tocht van Elia naar Horeb).

Wat Richteren 5 betreft, zou dan in aanmerking komen vs. 3 en 5, in welk laatste vers van Jahveh's optrekken van den Sinaï sprake is. In het voorbijgaan zij hier echter opgemerkt, dat de Leidsche Vertaling het woord Sinai in vers 5 juist niet opnam, omdat haar auteurs het voor een in den tekst gedrongen glosse hielden. Dan, hoe dit zij, Dr. Ridderbos meent te kunnen aantoonen, dat Jahveh's optrekken van den Sinaï hier niet moet worden verstaan van zijn komst tot hulp van Barak en Debora, maar van een terugblik op wat *eertijds* is geschied. »Immers", zoo zegt hij, »ontlaadt het hier beschreven onweder zich niet in de vlakte van den Kison, om de Kanaänieten te verdelgen, maar op de Sinaï zelf. Meer dwingend dunkt mij zijn weerlegging van het argument, hetwelk ontleend is in Elia's tocht naar de Horeb en welke weerlegging hij geeft op p. 37 en 38.

Nog een drietal andere argumenten voor de stelling dat Jahweh voor het bewustzijn van oud-Israël, »oorspronkelijk slechts een god der steppe en niet van den landbouw was", en dat alzoo Israëls religie zich door den Baäls-dienst heen, om met Marti te spreken, van »nomaden"- tot »boeren"-religie heeft ontwikkeld, — worden wel niet hier, maar elders in de Oratie besproken en zeker niet onraak weerlegd. In zijn Aanteekening 125 bij p. 35 noemt hij dit drietal. Het eerste is de volksmeening daaromtrent, nog in Hosea's dagen; het tweede is ontleend aan den cultus; en het derde staat in verband met het z.g. »nomadenideaal" der profeten.

* * *

In het tweede stuk van dit zijn *derde* onderdeel, waarover ik het thans nog altijd heb en welk derde onderdeel een doorloopende kritiek op de voorstelling omtrent de historie van Israëls religie van Kuenen, Wellhausen en hun volgelingen is, — in dit tweede stuk, betoogt Prof. Ridderbos, dat de door hem gewraakte stelling: »Israëls meedoen aan den dienst van Kanaäns Baäls en Astartes was geen afval van zijn God, maar een noodzakelijk stadium, ja zelfs een schrede voorwaarts op den weg zijner religieuse ontwikkeling" — op grond van positieve gegevens, met beslistheid moet worden weersproken. (p. 38).

Hij gebruikt daartoe gegevens, „die over het algemeen ook door de critiek als vaststaande worden aangenomen". Hij ontneemt ze toch aan die authentieke stukken uit de geschriften der profeten van de 8e eeuw, welke ons, naar de *communis opinio* der critici, in meer of minder gaven vorm zijn overgeleverd.

Reeds Prof. Kuenen nam als vast uitgangspunt voor de kennis der geschiedenis van den godsdienst in Israël in hoofdzaak de profetische literatuur, die tusschen 800—700 v. Chr. op schrift is gebracht en „uit en over welke eeuw dan Amos, Hosea, de auteur van Zacharja IX—XI, Jesaja, Micha, misschien ook Nahum, als getuigen optraden." Godsdienst van Israël I p. 33.

Dat er nu tusschen deze profeten en de groote meerderheid des volks een tegenstelling bestond, is weer buiten geding.

Het verschil loopt dan ook enkel over *oorsprong* en *karakter* dier tegenstelling.

Prof. Kuenen heeft dat verschil, met een nog altijd geldende juistheid, aldus aangeduid: „Volgens de eene (beschouwing) is de godsdienstige overtuiging der profeten de oorspronkelijke en moet de strijd tusschen haar en die des volks uit *afval* aan de zijde des volks worden verklaard. De andere ziet, omgekeerd, in de profetische zienswijze de *ontwikkeling* van de overtuiging, die aanvankelijk onder Israël algemeen was en ook later nog door de meerderheid des volks werd omhelsd." (a. w. I p. 218).

* * *

Dr. Ridderbos nu stelt de vraag: „Welke van deze twee beschouwingen den meesten steun ontvangt van de gegevens, die de profetische geschriften ons bieden?" Bij haar beantwoording bepaalde hij zich echter uitsluitend tot Hosea, en wel omdat èn de »critische geleerden van diens geschrift voor de geschiedenis van den Baälsdienst onder Israël een veelvuldig gebruik maken"; èn omdat „Hosea meer dan een der andere profeten zijn oog heeft gevestigd op de historie zijns volks." (p. 40).

Met plaatsen uit Hosea toont hij dan aan, dat er moeielijk scherper tegenstelling denkbaar is, dan die er bestaat tusschen de moderne opvatting van Israëls historie en die van dezen profeet.

Een tegenstelling, tusschen *ontwikkeling* en *afval* die blijft, ook wanneer men aanneemt, hetgeen Ridderbos echter verwerpt, dat er in Hosea's dagen in Israël geen eigenlijke Baälsdienst bestond, maar dat diens verwijt van *afval* zich enkel richtte tegen de illegitieme vereering van Jahveh onder een stierbeeld te Bethel.

En de hoogleeraar wijst er terecht op, dat wie nochtans, gelijk de moderne opvatting doet, het voorstellen alsof „juist het volk den ouderen vorm van religie vertegenwoordigde en het conflict ontstond doordat de profeten hieraan in den weg der *ontwikkeling* waren ontgroeid," — allereerst voor twee machtige „bezwaren" en dan voor een »tweeledig psychologisch raadsel komt te staan«.

Tegenover het eene bezwaar, dat de profeten, en met name Hosea, zich in de historie huns volks zoo ten eenenmale zouden hebben vergist, en tegenover het andere, dat zich bij deze profeten en met name weer bij Hosea het krachtig bewustzijn uitspreekt, dat ze geen nieuwe leer brengen, maar opkomen voor wat onder Israël altijd met Goddelijk gezag bekleede waarheid is geweest.

En evenzeer komen zij te staan tegenover het tweeledig zielkundig raadsel, èn dat het volk tegen Hosea's prediking zich niet beriep op zijn geweten, en ook Hosea zelf, met zijn als „hoererij" brandmerken van den Baälsdienst en zijn beschimpen van het stiersymbool te Bethel, niet als een aanrander van de heiligheden der voorvaderlijke religie ter verantwoordiging zou zijn geroepen; èn hoe de gedachte, dat wat dusver als wet en regel gold, in waarheid niets dan afval was, bij deze profeten kon opkomen en tot zulk een overtuiging worden, dat zij op grond daarvan Israël het oordeel hebben aangekondigd.

Na deze critiek op de evolutionistische voorstelling omtrent de historie der religie van Israël komt Prof. Ridderbos dan tot het laatste deel zijner Rede.

G.

Uit de Pers.

In *De Bazuin* schrijft Prof. Bouwman naar aanleiding van de jongste besluiten van het Zionisten-congres te Nijmegen tegen gemengde huwelijken het volgende:

Op de laatstgehouden vergadering van den Zionistenbond te Nijmegen gehouden werd een motie aangenomen, dat de leden van den Bond, die een gemengd huwelijk aangaan, moeten worden geroyeerd. Het besluit is niet van terugwerkende kracht. Elk jaar zullen aan de algemeene vergadering die leden tot royement worden overgedragen, welke in het afgeloopen jaar een gemengd huwelijk hebben aangegaan.

De reden welke hiervoor werd opgegeven, was dat door een gemengd huwelijk de zelfstandigheid en de volkskracht van het Jodendom werd ondermijnd, en de wensch werd uitgesproken dat bij de wereldorganisatie van den Zionistenbond stappen zouden worden gedaan, die er toe zouden kunnen leiden dat dergelijke personen van het lidmaatschap van den Bond zouden worden vervallen verklaard.

Er zijn tegen dit besluit stemmen opgegaan, die verklaren tegen de gemengde huwelijken geen bezwaar te hebben, die vreezen dat, tengevolge van het verbieden van het huwen met niet-Joden, velen hun volk zullen verlaten, Doch eveneens wordt het besluit krachtig verdedigd. In een artikel in het *Handelsblad* wordt o.a. gezegd:

»Het is zeer onzeker, of de Joden voor hun optreden in de geschiedenis een eenheidsras gevormd en dit eenheidskarakter steeds bewaard hebben. Wel zeker echter is, dat de belijders van den Joodschen godsdienst tegen het einde der 18e eeuw na vele eeuwen van de strengste »inteelt" (= onderling huwen) een door anthropologische kenmerken scherp van de niet-Joodsche omgeving onderscheiden gemeenschap vormden, opdat moment dus wel een eenheidsras waren met sterk uitgesproken eigenschappen, waaronder een hooge intellectualiteit. Iedere specifieke eigenschap verdwijnt zeer snel, wanneer haar dragers zich met anders aangelegde individuen paren. Gaan de Joden op in de volkeren hunner omgeving, dus vooral in Russen, Polen, Roethenen, Roemeenen — want daar is hun aantal het grootst — dan is dit een absoluut onbetwistbaar verlies aan specifieke eigenschappen, waaronder intellectualiteit. Het is hetzelfde proces op anthropologisch gebied, dat de physicus »vermeerdering der entropie" noemt, d.w.z. het overgaan van energie in een zoodanigen vorm, dat er geen bruikbare energie meer uit ontstaan kan.

De Joodsche nationalisten ontleenen hieraan het argument bij uitstek voor hun streven. Voor de menschheid, zeggen zij, ontstaat op zijn best weinig verandering, als de Joden zich vermengen. Daarnaast echter zal de menschheid het verlies van een specifieken en rijken rasaanleg te betreuren hebben. En daar de aanleg van een ras zijn ziel, het organiseerend principe van zijn cultuur is, verdwijnt met het tenietgaan van het Joodsche volk de mogelijkheid der herleving van zulk een specifieke cultuur, die toch aan de menschheid reeds zeer veel gaf. Daarom kiezen zij: volksbehoud.

En daar het behoud van een verstrooid en zwakstaand volk als het Joodsche tijdens die verstrooiing door het gemengde huwelijk bedreigd wordt, willen zij hiertegen front maken."

Dit besluit van den Zionistenbond heeft ons iets te zeggen. Ook onder de Gereformeerden komt het veelvuldig voor, dat huwelijken worden gesloten met buitenkerkelijken of ongeloovigen.

In het algemeen kan men zeggen, dat het aangaan van zulk een verbintenis bewijs is van een weinige ernstige levensbeschouwing, dat een persoon, die geen zorg draagt dat er overeenstemming is in zaken van het intieme leven der beginselen voor het huwelijk, weinig eer voelt voor kerk en godsdienst.

Het is waar dat het huwelijk behoort op het terrein van het natuurlijke leven, dat het wortelt in de scheppingsordinantie en niet in de bijzondere genade. Maar het huwelijk legt zulk een innigen band tusschen twee menschen, een eenheid des levens, dat, zal het gelukkig zijn en medewerken tot wederzijdsch geluk, het wel noodig is dat er overeenstemming zij tusschen man en vrouw in de diepste levensovertuiging, in den godsdienst.

Op den bodem van alle vragen ligt die van de religie. Eenheid in de religieuse overtuiging is het cement dat de zielen verbindt. Wie in de godsdienstige overtuiging het met elkander eens zijn, komen ook in alle ondergeschikte punten tot overeenstemming. De zorg en het kruis des levens snoeren hen nog nauwer aaneen. Maar wanneer man en vrouw op de diepste levensvragen een verschillend antwoord geven, elkander niet verstaan in wat het hart het diepst neerbuigt of het meest verblijdt, dan zal men ook in zaken, die bijzondere belangen raken, ligt al verder uiteen gaan. De volle harmonie ontbreekt. En het gevaar is niet denkbeeldig dat in het samenleven, bij de opvoeding der kinderen of anderszins, een storing intreedt.

Gemengde huwelijken zijn als de kanker, die knaagt aan het kerkelijke leven van onzen tijd. Reeds het gedeeld kerkelijk leven van overigens gelijkgezinden wijst zulke donkere plekken aan. Verschil in het kerkelijk leven openbaart verschil in sympathie, in waardeering, in liefde. Wanneer man en vrouw uit verschillende kerken thuis komen ontbreekt de aansluiting, kan het spreken over de bediening des Woords niet recht vlotten. Verschil in het kerkelijke doet stilzwijgen, rooft dikwerf den zegen. Het sacrament werkt soms als een wig. Wie zal de kinderen meenemen? Welke richting zal het gezin, de opvoeding volgen? Om die reden moeten de jongelieden, vóór zij elkander hart en hand geven, het eens zijn inzake het kerkelijke leven. Wie goed Gereformeerd voelt, rust niet voor hij de zekerheid heeft dat de toekomstige echtgenoot eens geestes met hem is.

Veel ernstiger echter is het huwelijk met een ongeloovige. Och, in de weeke aandoening van het jonge gemoed weegt de noodzakelijkheid van samenstemming inzake kerk en godsdienst wel eens niet genoeg. Sommigen achten zelfs dit van weinig beteekenis. Velen zijn weg vóór zij komen tot het stellen van de vraag omtrent den dienst Gods. Het uitwendige staat op den voorgrond. Men wil de teere puntjes laten rusten. Het zal wel in orde komen. Anderen leven in den waan, dat zij later voor de afkeerige vrouw wel tot zegen zullen zijn. En zoo gaan velen het huwelijk in, zonder dat er in het allerintiemste overeenstemming bestaat.

En het resultaat? Zeker, soms komt alles in orde tijdens het huwelijk. Het behaagt soms den Heere het huwelijk dienstbaar te maken tot een omkeering des levens. Maar worden ook niet veelal de droeve gevolgen van een gemengd huwelijk openbaar? Leidt verschil in levensbeschouwing soms niet tot verwijdering der harten. Hoe menig geloovig echtgenoot moet een zwaar kruis torsen, en bitter verdriet doormaken omdat de wederhelft een vijand is van God en zijn dienst. De ongeloovige echtgenoot toont zich onverschillig, of spot met de waarheid, lastert wat het dierbaarst en het hoogst wordt geacht. Bij den doop en bij de opvoeding der kinderen tracht de ongeloovige alles te bederven wat de Heere gebiedt. Of als de ongeloovige overwint, dan is het huwelijk een middel geweest tot verderf der ziel.

Juist daarom moeten de zonen en de dochteren der gemeente zich wachten voor een gemengd huwelijk. Laten de ouders toezien met wie hunne kinderen omgaan. De omgang van de kinderen des verbonds met de kinderen der wereld heeft zooveel gevaren. Laat heel het leven ingericht zijn naar het Woord Gods. Ook op het gebied van het leven der liefde en des huwelijks moet het zijn: »Uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad.«

In de *Zeeuwsche Kerkbode* neemt Ds. Wielenga een artikel over uit het Kerkblad van de Geref. Kerken in Ned. O.-Indië en voegt er enkele opmerkingen aan toe, die voor al onze Kerken van belang zijn. Hij doet dit onder het opschrift: *Houdt wat gij hebt*, en laat dan volgen:

Dat zulk een waarschuwing, zulk een bevel nog noodig is, moet ons bedroeven. Het behoorde zoo te zijn, dat wij door trouwen arbeid, nauwlettend toezicht en het treffen van verstandige maatregelen, al het mogelijke deden, de leden der Geref. kerken voor de waarheid te behouden. Er zijn nu eenmaal schapen, die van de kudde afdwalen, als zij niet geleid en bewaakt worden. En tegenover dezulken hebben wij een ernstige roeping.

Op deze roeping wordt onze aandacht bij vernieuwing gevestigd, door een artikel in het *Kerkblad van de Geref. kerken in Ned. O.-Indië*, onder den titel: »Onze organisatie met betrekking tot de verstrooide Gereformeerden«.

Gedurig verhuizen er leden onzer Geref. kerken naar Indië; zij denken er niet altijd aan hun attestatie op te vragen, en de kerkeraden verzuimen wel eens hun hieraan te herinneren; of ook, al nemen zij hun attestatie mee, er zijn er onder hen, die gevaar loopen toch nog af te wijken, indien zij in Indië niet dadelijk in onze kringen terecht komen. Daarom hebben de kerken in ons land saam te werken met de Geref. kerken in Indië, met name met de kerk te Batavia. Wordt dit trouw gedaan?

In bovengenoemd artikel wordt gewezen op de circulaire, door de classe 's-Gravenhage, op verzoek van de kerken te Batavia en Soerabaja, aan alle kerken in ons land gezonden, in welke circulaire werd verzocht om:

1. opgave van de personen, die gedurende de laatste 5 of 6 jaren naar Indië vertrokken; aan welk verzoek slechts 4 kerken voldeden;

2. om geregelde opgave van de attestatiën, die aan naar Indië vertrekkende leden der Geref. kerken werden afgegeven; een 20-tal kerken voldeden langzamerhand aan dit verzoek. Misschien dat er ook wel onder onze Zeeuwsche kerkeraden zijn, die zich zelf in dezen hebben te beschuldigen.

»Er is echter nog een taak voor de *Hollandsche kerkeraden*.

Zij hebben bij den voortduur alle personen die naar Indie gaan, er op te wijzen, dat er *Batavia eene Commissie is* van de Gereformeerde Kerk *voor het afhalen van personen te Tandjong Priok en dat men zich slechts heeft op te geven aan den kerkeraad*, onder mededeeling van het stoomschip waarmede men hoopt te arriveeren, de grootte van het gezin, de betrekking die men gaat bekleeden, of men al dan niet kenniszen in Batavia en omstreken heeft en dat dan gemelde Commissie zorgt voor bespreking van pension of hotel en bij aankomst te Priok de naar Indie komende nieuwelingen opwacht.

Een ieder die uit eigen ervaring weet, wat het afhalen van Priok beteekent, zal dankbaar erkennen het goede en belangelooze werk dat deze Commissie verricht.

Ik zou dan ook alle kerken in Holland willen toeroepen: vergeet nooit tegen iemand die naar Indië gaat, te zeggen, dat ze naar den kerkeraad van de Gereformeerde kerk te Batavia moeten schrijven over hun aankomst, maar bovenal, *vergeet gij kerkeraden in Holland nooit zelf daarvan kennis te geven*, ook al weet gij het nog niet officieel".

Maar ook *de leden onzer kerken* kunnen iets doen; en wel 2lei:

»1e. Laat iedereen die weet dat iemand van Gereformeerden huize naar Indië gaat, daarvan oogenblikkelijk zoo nauwkeurig mogelijk aan den kerkeraad der Gereformeerde kerk van Batavia schrijven.

2e. Laat iedereen in Holland, die onder de personen van Gereformeerden huize *kennissen heeft, die in Indië zijn, aan een der twaalf deputaten voor de zending dien naam zoo mogelijk met adres en beroep opgeven* en ik ben overtuigd, dat die Deputaten dan in het hun dezer dagen toegezonden wordende handboekje voor de Gereformeerde Kerken in Ned. Indië zullen naslaan of ze dien naam er in aantreffen, en zoo niet, dien naam onverwijld aan het in dat handboekje daarvoor opgegeven adres zullen opgeven."

Mij dunkt, dat hier niet te veel gevraagd wordt. Wij geven voor de Zending, met het doel *om te winnen*; doch eisch der christelijke liefde is niet minder om al datgene te doen wat noodig is, *om te behouden*. Laten onze kerkeraden en de leden der gemeenten dan aan de rechtmatige verlangens onzer broeders in Indie gehoor geven.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons uit Lopik:

Donderdag 13 Januari sprak hier in de Ger. Kerk de heer Jac. van Overteeg in het belang der Vrije Universiteit.

In Genesis 12 : 2 — aldus spreker — wordt aan Abraham geschonken een zegen *te zijn*.

Wij lezen herhaaldelijk in de H. S., dat God menschen zegent, alleen tot Abram wordt gezegd »Wees een zegen«

Het begrip zegen elijker
gevoelen dan omschrijv preker

de werking Gods tot het bereiken van het door Hem voorgestelde doel.

Het onderscheid tusschen een zegen zijn en gezegend worden, blijkt uit Abram's gebed voor Sodom, en het offeren van Izak.

Abram is niet alleen een vader der geloovigen, maar het meest volmaakte type van Christus' Kerk op aarde.

Niet alleen de Kerk als instituut moet een zegen zijn door hare ambten en bedieningen, maar ieder belijder als lid van het lichaam van Christus, het Hoofd, door welke de Vader alle dingen regeert.

In plaats van onderscheid, wordt meestal scheiding gemaakt tusschen het dienen van God in den eeredienst en wat men kan noemen het dagelijksch leven.

De beweging in 1834 en in 1886, tegen het verloochenen van Christus' Koningschap, bleef bijna uitsluitend tot den eeredienst bepaald.

De strijd voor de school bleef nog te veel een politieke strijd voor het recht der ouders, voor het heil van het kind.

De school zoowel de lagere als de Hoogere school staat onder Christus' Koningschap, evenals het huiselijk en het maatschappelijk leven, haast nog vóór het terrein van politiek en eeredienst, omdat deze laatste gegeven zijn opdat Christus over heel de schepping zal heerschen.

Wij strijden en, zoo het moet, lijden voor het vrije onderwijs om hierin onzen Koning te dienen en te eeren, opdat wij als leden van het lichaam waarvan Christus het hoofd is, een zegen moeten zijn. Daarom stellen wij ons tegen elke beweging en op elk gebied, waardoor de vrijheid om God te dienen naar Zijn woord, wordt tegengewerkt of verhinderd.

Niet in de eerste plaats ter wille van den vrede voor het hart, maar eerstelijk, opdat wij God zullen kennen en Hem in al zijne werken roemen en prijzen zullen.

Daarom mogen wij niet rusten bij een gereformeerde kerkregeering, maar is het streven daarnaar het middel, om tot het doel — een zegen te zijn — te komen. Daarom mogen wij niet rusten bij een school voor onze kinderen en voor onze kerken en voor *ons* maatschappelijk leven, maar zullen wij jagen naar den prijs der roeping Gods.

De vrees dat er voor de school onzer kinderen geen onderwijzers zullen komen of blijven, of dat er voor de scholen geen kinderen — — door de Staatsconcurrentie — en voor de Hoogeschool geen hoogleeraren of studenten zullen gevonden worden, wordt niet verheeld.

Toch mogen wij God danken. Men moge beweren dat de Vrije Universiteit geen factor van beteekenis is voor de geestelijke ontwikkeling, de feiten zijn daar om deze bewering te weerleggen.

De vraag of men niet te vroeg naar resultaten streeft en het van God gegeven middel als doel gaat beschouwen, geeft spreker aan elk voorstander der Vrije Universiteit in overweging.

De vader der geloovigen, de eenige mensch door God tot een zegen gesteld, heeft, door niet nauwkeurig in Gods weg te blijven, al was het ook op aanraden van zijne vrouw, Ismael verwekt. Zij die gelooven haasten niet. God verhoede dat de Vrije Universiteit ten ondergaat, maar zoo dit bestel zou komen, dan geve Hij ons het geloof van Abraham om te overleggen, dat God machtig is het leven te geven uit den dood.

De Gereform. Kerk te Schiermonnikoog doorleeft op financieel gebied thans zorgvolle dagen.

Tot de noodlijdende kerken behoorende, was het haar indertijd een oorzaak van groote vreugde, toen verscheidene zusterkerken in ons vaderland op haar verzoek beloofden haar geldelijk te zullen steunen, opdat ze in 't bezit van een eigen herder en leeraar zoude komen. De kleine, zwakke gemeente toch is op verre na niet bij machte, uit eigen middelen bijeen te brengen, wat voor 't kerkelijk leven van noode is.

Wat is evenwel 't geval? Zeer tot ons leedwezen kwam van de kerken buiten onze classis, welke ons ondersteuning hadden toegezegd, in 't afgeloopen jaar zoo goed als niets binnen. We vreezen zoo, dat men ons buiten de classis vergeten heeft! De kerken in de classis deden steeds wat ze konden. Daarvoor hebben we niets dan lof. Doch zonder steun van buiten komen we er niet. Mogen we daarom nog eens vriendelijk maar dringend vragen: wilt ons toch niet vergeten, zoo er steun werd toegezegd, en verblijdt ons spoedig met uw bijdrage. Ook zusterkerken en particulieren die zich niet verbonden hebben, mogen ons gedenken. Hoe gaarne zouden we aan onze verplichtingen voldoen! Laat ons vertrouwen dan niet beschaamd worden, en gebiede de Heere Zijn zegen over uw gave, Zijn Naam tot eere en ons geestelijk zoo arme eiland ten zegen.

Namens den Kerkeraad der Geref. Kerk,

F. Bakker, *Ouderling.*
A. Steffens, *Diaken.*

De kerkeraad der Geref. kerk van Wilnis roept de kerken behoorende tot de classis Breukelen, ter afvaardiging tot de gewone classicale vergadering, te houden te Breukelen den 17 Febr. a. s. zoo de Heere wil.

Uur van aanvang als naar gewoonte.

Punten voor de agenda, voor of op den 19 Jan. te zenden adres eerstondergeteekende.

Namens den kerkeraad der Gerf. kerk van Wilnis,

W. A. Willemse, *Praeses.*
Jac. v. d. Vliet, *Scriba.*

Buitenland.

Duitschland. Een pleit voor de Armeniërs.

Een vijftigtal voormannen van de Evangelische Kerk, van de Theologische faculteiten en van de Zending hebben den Rijkskanselier van Duitschland een stuk overhandigd, waarin zij in den naam van Christendom en menschelijkheid hunne bezorgdheid en hunne wenschen ten opzichte van het Armenische vraagstuk uiten. Von Bethmann Holweg heeft hierop geantwoord: »de Keizerlijke regeering zal gelijk tot hiertoe zoo ook in de toekomst het voor een van zijn voornaamste plichten houden, zijn invloed aan te wenden, dat Christelijke volken niet om den wille van hun geloof vervolgd worden. De Duitsche Christenen kunnen daarop vertrouwen, dat ik alles wat in mijn vermogen is, doen zal, om met de door u uitgesproken bezorgdheid en wenschen rekening te houden«.

In dit verband is het niet van belang ontbloot, mede te deelen wat men in het *Ev. Kirchenblatt f. Württbg.* omtrent de »Armenische gruwelen« schrijft: Sir Rogement Casement, die tot kort voor het uitbreken van den oorlog in Engelschen consulaatsdienst was, deelde in de *Continental Times* mede: »Handig werd een nieuwe »Armenische moord« door een samenzwering uitgelokt, die van het Engelsche gezantschap te Konstantinopel uitging. Engelsche wapens, geld en uniformen werden den Armeniërs, onder voorwaarde van een opstand tegen de Turksche regeering, verstrekt. Engeland beroept zich nu op de humanitaire gevoelens der Amerikaansche regeering, om een nieuw zwaard tegen de Turksche regeering te wetten.... Het plan daartoe werd in het Engelsche ministerie van buitenlandsche zaken ontworpen, en de agent die de samenzwering tegen de Turksche souvereiniteit in Armenie moest doordrijven, was Sir Louis Mallet, de vroegere Engelsche gezant te Konstantinopel«.

Wij laten deze beweringen voor rekening van den heer Casement en deelden diens oordeel alleen mede om onzen lezers te doen inzien, dat men inzake de Armenische moorden, die door Duitschlands bondgenoot Turkije begaan werden, het »hoor en wederhoor« dient toe te passen.

Engeland. Peccavi.

Te Londen heeft Canon Hay Aitken zich in Kensington Town Hall laten hooren, om te handelen over de oorzaken van den oorlog. Hij liet daarbij woorden hooren die in Engeland tot hiertoe niet veel vernomen werden, door er op aan te dringen dat de Engelsche natie, al was zij niet de voornaamste aanvalster, toch haar eigen »peccavi« (ik heb gezondigd) zou laten hooren; omdat zij in verbinding met een ander volk een staat van zaken in het leven had geroepen, waardoor een zoo bloedige oorlog mogelijk werd. Canon Aitken betoogde, dat in een tijd als deze de aandacht altijd gevestigd wordt op den hoofdschuldige, maar dat men daarbij licht vergeet, dat in een crisis gelijk die doorleefd wordt, de algemeene atmosfeer zeer in rekening te brengen is, en dat vele factoren medewerken om zulk een atmosfeer in het leven te roepen. Al de volken die in den tegenwoordigen strijd betrokken zijn, hebben medegewerkt aan de zedelijke verzwakking, waarvan wij de vreeselijke uitwerking nu onder onze oogen hebben. Het ruwe materialisme van Duitschland heeft zijne volgers onder het Engelsche volk gehad. Duitschland is alleen maar uitgebroken in de toepassing van de goddelooze beginselen der stofvergoding; Engeland is daarin teruggehouden. Maar om de zedelijke verwildering, ten gevolge van de toenemende onverschilligheid voor geestelijke dingen en van den waanzinnigen eigenwaan waardoor alle hoogere idealen in de schaduw werden gesteld, moet het Engelsche volk zich diep verootmoedigen. Ware vaderlanders moeten daartoe komen, en al zijn zij die daarover spreken, niet populair, toch zal de Engelsche natie eenmaal verstaan, dat hare beste vrienden die zijn, welke niet gezaarzeld hebben den wortel van het kwaad dat op Engeland gekomen is, aan te wijzen.

Het is gelukkig, dat dergelijke stemmen in Engeland vernomen worden. Mochten zij leiden tot oprechte verootmoediging.

Winckel.

Voor Kinderen.

THANS EN VOORHEEN.

I.

Thans.

Slaan we 't oog op de wereldkaart, verwijt onze blik bij Australie met zijn talrijke archipels en tallooze eilandjes, die als 't ware een brug vormen van Australie naar Amerika, dan zeggen wij het den koninklijken profeet na: »Hij werpt de eilanden henen als dun stof." (Jes. XL : 15).

Onder die eilanden-groepen zijn de Gezelschapseilanden sinds lang beroemd. Ontdekt door den Spanjaard Quiros (1606) bezocht door den Engelschman Wallis (1767), werden zij beschreven en geprezen door den beroemden zeereiziger James Cook (1728—1779). Hij bezocht ze voor de eerste maal in 1769, gaf ze, wegens den gezelligen, minzamen en vroolijken aard der bewoners, den naam dien ze nog dragen. Nog twee keeren betrad hij die eilanden, 't laatst in 1778. Zijn beschrijving rechtvaardigde den naam van lusthoven en paradijzen, dien hij daaraan schonk.

Tahiti of Otaheite biedt van uit zee gezien een heerlijken aanblik. De hoogste berg aldaar (ruim 2000 Meter boven den zeespiegel) is begroeid met tropische gewassen, afgewisseld door kleurrijke bloemen, omgeven door vruchtbare valleien.

De vulkanische bodem, goed besproeid en zorgvuldig bebouwd, draagt den schoonen bladerrijken broodvruchtboom. Hij beschaduwt de nette woningen, lieve kapellen en fraaie kerken, even-

Japan. Boedhistische propaganda in China.

De jongste nummers van de »Oost-Aziatische Lloyd" die Europa bereikten, brachten de mededeeling, dat de Japaneezen reeds reeds in Dairen en Kiautschau, de plaatsen die door Japan in China aan Duitschland ontrukt zijn, twee vereenigingen hebben opgericht, die zich ten doel stellen de propaganda van het Boedhisme in Mantschoerije en Schantoeng te bevorderen. Deze tijding heeft in zendingskringen groot opzien gebaard. Het is betreurd dat, toen Japan ongeveer een jaar geleden aan China zijn eischen ging stellen, daarbij ook gevorderd werd dat de Boedhistische propaganda door Japanneezen in het eigenlijke China vrij zoude zijn. Deze eisch werd door de Chineesche regeering zoo krachtig mogelijk afgewezen. De regeering van China wees er op, dat door een Japansch ijveren voor het Boedhisme »de bestaande vriendschappelijke betrekkingen« tusschen beide volken ernstig in gevaar gebracht zouden worden. Zij verzweeg daarbij ook niet, dat men vreesde dat de Japansche Boedhistische monniken revolutionaire woelingen onder het Chineesche volk zouden veroorzaken. Hierop heeft Japan diezen eisch laten vallen, terwijl het verklaarde dat het de quaestie van de Boedhistische propaganda door Japansche zendelingen liet rusten om er in de toekomst over te spreken.

Het blijkt nu, langs welken weg Japan zijn doel indirect zoekt te bereiken. De Christelijke zendingskringen zijn er nu op voorbereid, dat er weldra een Japansch-Boedhistische propaganda in China te verwachten is, waardoor de moeilijkheden die de zending in China heeft te overwinnen, vermeerderd worden. Doch men hoopt ook, dat men in China omtrent de Christelijke zending zal aannemen, dat zij geen politieke bijbedoeling heeft.

Winckel.